

— Хоч би морози вдарили, що-б та шаптрапа розбіглася!
„Шантрапа“ розбіглася. Де хто в Варшаві відпочиває. Де хто навіть до Відня заїхав.

А ми попали між двох сил: великоросійською анархією і європейською культурою.

Коли ж нам здається, що панує анархія, орієнтуємося на ню. Коли здається, що панує культура — „преклоняємо свої коліна“ пред культурою. Але це є орієнтація на чужі п'яти, а не на власну совість, і не на власний розум. В політиці, які в життю, треба бути „чесним з собою“, принаймі що до свого народу.

Ол. Ковалевський.

Про польсько-українські відносини.

(Лист з Варшави.)

Польсько-українські відносини з часів перевероту Директорії склалися в найненормальніший спосіб.

Організація польського соціалістичного правительства, регенство, влада Пілсудського-Падеревського в перший період її конструкції — все це йшло по-за нами, хоч і давало широку можливість для зясування взаємовідносин, для забезпечення нашого тіла.

А події йшли. Відокремилася Галичина й вступила в боротьбу з Поляками; в цю боротьбу, зрештою, було втягнуто й нас, наскільки галицька земля оповістила про свою злуку з Наддніпрянщиною.

Тільки тоді Директорія згадала про переговори, і розпорядженням п. Мацієвича було надіслано до Польщі російського офіцера денікінської орієнтації, п. Б. Кудриновського, для переговорів.

Так чи инакше, п. Кудриновський складає певну угоду з Поляками, але це було вже в момент тарнавської катастрофи. Не маючи можливості звязатися з Правительством, п. Кудриновський провадить політику в Варшаві на власну руку: закладає комітет допомоги українським полоненим (але не допомагає), провадить переговори з російськими групами, дістає з різних джерел гроші й, зрештою, зникає до Парижу, де й спочиває в лоні денікінців.

Після військових перемін на галицькому фронті — Директорія надсилає до Варшави в серпні місяці м. р. нову місію на чолі з паном Пилипчуком, членом народньо-республіканської партії. Він дуже хутко знаходить ґрунт для порозуміння, вироблює відповідну декларацію й везе її на затвердження до Директорії. Однак, його зустрічають досить зимно в урядових соціалістичних сферах, бо в декларації було зазначено, що земельна справа на Україні має бути розглянута остаточно в парламентах. Ес-ери наклали на декларацію табу, й наступив антракт в польсько-українських взаємовідносинах: ні війни, ні мира.

Тим часом ситуація наша на інших фронтах стає гіршою. Директорія в першій раз надсилає на початку жовтня міс. місію до Варшави на чолі з п. А. Лівницьким, яка в реорганізованому вигляді працює там і зараз. Місія ця була складена в оригінальний спосіб. Від Директорії до неї були призначені, oprіч Лівницького, ще: Л. Михайлів (с. д.), П. Понятенко (с. д.), Б. Ржепецький (с.-р) і Імшанецький (с.-р.); від Диктатора Петрушевича: пан Вітвицький (н.-д.), п. Горбачевський (н.-д.) і п. Новаківський (рад.). Обидві частини місії находилися поміж себе чисто в фактичному звязку, бо мали діаметрально протилежні задання. Це утруднювало всяку роботу, й невідомо, чим би все це скінчилося, наколи-б не стала катастрофа на денікінському фронті. Ситуація утворилася остільки тяжка, що необхідно було негайно забезпечити життя кількох тисяч людей, що вірно служили українській ідеї, й рештки майна, що му- сіли здатися в майбутньому.

Місія вирішила підписати декларацію, текст якої вже був ухвалений в принципіальних точках так Українцями, як і Поляками. Але не бажаючи брати на себе відповідальність, — голова місії, А. М. Лівницький, їде за вказівками до Правительства Мазепа. В Тарнополі він довідується, що Правительство вже немає в Камянці. Тут він відбуває нараду з лідерами ес-ерів, при чому останні одногolosно висловлюються за необхідність негайного підписання декларації. Відповідний протокол підписують Арк. Степаненко, п. Кедровський, п. Чесник і інші.

Повернувшись до Варшави, п. Лівницький скликає 2. грудня нараду представників всіх українських політичних партій, на якій були присутні п. Христюк і Ржепецький від ес-ерів, пп. Нечаївський, Єремій і Понятенко від ес-деків, пп. Ковалевський Ол. і Курило від народних республіканців, п. Колард від самостійників, пп. Русова й Старицька-Черняхівська від ес-ефів і п. Шемет Сергій від хліб.-демокр. Нарада одногolosно висловила за підписанням декларації, що й було зроблено того-ж дня членами місії.

В звязку з цим Галичане вийшли з складу місії, а ця остання стає відтак чисто наддніпрянською місією.

Польсько-українські взаємовідносини набирають дружнього характеру, й утворюється повна можливість для ведення дальніших переговорів, для їх конкретизації, не дивлячись навіть на гіпноз денікінських перемог.

Але обставини змінюються. До Львова приїздить член Директорії Ф. Швець, до Кракова — другий член Директорії А. Макаренко й, нарешті, 7. грудня, до Варшави — Голова Директорії С. В. Петлюра. В Варшаві також збираються: Мін. Зем. Справ п. Мик. Ковалевський; Військовий Міністр п. Сальський; в. о. Державного Секретаря п. Христюк; тов. Міністра Преси п. Чесник; Державний Інспектор п. Кедровський, Начальник Штаба Головного Отамана п. Юнаків Головний Інтендант п. Степаненко й інші. Отряди військові приходять до Луцька, Гусятина, Тарнополя. Сло-

вом більша частина державного апарату знаходиться в Польщі, а що до другої, на чолі якої став п. Мазепа, — немає жадних відомостей.

Само собою зрозуміло, що в переговорах мусів наступити на якийсь час антракт — до з'ясування дійсного положення, яке створилося на Україні.

Проте, цей тяжкий момент в нашому життю виявив, що в Польщі у нас є справжні друзі, які гостро відчують драматичний стан українського народу. Не тільки соціалістичний „Robotnik,“ але й демократична „Gazeta Polska,“ ліберальний „Kurjer Polski“ й консервативний „Kurjer Poglany,“ — всі вони твердо стали на ґрунті чесного підтримання Українців в їхній боротьбі з Денікіним. Навіть чорносотенна й денікінська ен-дековська „Gazeta Warszawska“ трималася менш-більш толерантного тону що до української справи.

Коли прийняти під увагу напруженість в польсько-галицьких відносинах, повну залежність Поляків від Парижу, який спирає енергійно Денікіна й негував українську справу, недавню війну, яку провадила Директорія з Польщею, обережність, яку вона виявляла в своїх відношеннях до Варшави, — необхідно визнати об'єктивно, що, взагалі, в свідомості польського культурного громадянства, як і польських урядових чинників відбулася значна еволюція в поглядах їхніх на українську справу. Це не значить, що Польща допоможе збудованню організованої української сили (хоч де-які органи польської преси домагаються й цього), але, безсумнівно, визнає й підтримає українську силу по-за межами Збруча.

Головніші етапи вже перейдені; дальніше залежить від тих подій, що розгортаються на Україні в найближчому часі.

У всякім разі необхідно пам'ятати одно, що український нарід не може вести безупинної боротьби на всі фронти й, особливо, з тими західними сусідами, через землю яких проходять шляхи до Європи, її сильної цивілізації й міцної культури. Не кажучи вже про те, що вони входять в склад тої великої конфігурації, яка зв'язує Європу з Азією, Балтійське море з Чорним і забезпечує вільний розвиток кожного з цих народів, не зважаючи ані на московську, ані на німецьку „небезпеку.“

Остап Грицай.

Про Анандра та Змія.

Анандр, повертаючи в вечері без невільника з Атен до села, де в нього був двір і дружина, побачив біля лаврового гаю, який тягнувся вздовж дороги, — Змія. А мав це бути могутній, дуже лютий Змій, ще більш ненажерливий ніж кольосійський мінотавр або гісперідська потвора. Хто тільки не переходив коло гаю у вечері і щасливо минав його, той клявся Зевесом Геркеєм, що тилище у цього змія завбільшки двох Апісових волів, а роззявлена паща в силі обхопити стоячого чоловіка. І Анандр, побачив що саме в цю хвилю,